

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยได้ศึกษาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพของชุมชนกลุ่มเกษตรกร และเพื่อวิจัยและพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ อย่างสร้างสรรค์ เพื่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจสามารถสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะได้ดังนี้

6.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยสามารถพัฒนาศักยภาพของชุมชนเกษตรสู่การวิจัยเพื่อต่อขยายผลการเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ 4 ประเด็นคือ การพัฒนาศักยภาพด้าน “การตลาดนำการผลิต : มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล” การพัฒนาศักยภาพด้าน “ระบบการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System : PGS)” การพัฒนาศักยภาพด้าน “การจัดทำระบบควบคุมภายใน (Internal Control System : ICS)” และการพัฒนาศักยภาพด้าน “การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice : GAP)” สรุปการเพิ่มศักยภาพได้ดังนี้

6.1.1 การพัฒนาศักยภาพด้าน “การตลาดนำการผลิต : มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล”

“การตลาดนำการผลิต : มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล” มีการจัดทำแบบประเมินก่อนและหลังการพัฒนา ดังนี้

ตารางที่ 6.1 ผลการประเมินศักยภาพของเกษตรกรการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในการตลาดนำ
การผลิต : มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล

ประเด็น	จำนวน (คน)		ร้อยละ		การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	
1. การใช้สารเคมีในการเกษตรอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกษตรกรเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็ง	16	16	100.00	100.00	0.00
2. การสร้างมูลค่าสินค้าอินทรีย์และผลิตภัณฑ์ คือการพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งเสริมการรับรองมาตรฐานสินค้าที่เป็นที่ยอมรับ	16	16	100.00	100.00	0.00
3. เกษตรกรควรให้ความสำคัญกับคุณภาพผลผลิตเกษตร ในตลาดเกษตรกรทั้งด้านความปลอดภัย ความเหมาะสมต่อราคา และควรให้ความรู้แก่ผู้บริโภคอย่างสม่ำเสมอ	16	16	100.00	100.00	0.00
4. เกษตรกรสามารถทำการตลาดด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่ม จากการผลิตแบบมีระบบประกันความปลอดภัย มีการรับรองมาตรฐานและสามารถตรวจสอบย้อนกลับถึงแหล่งผลิตได้	16	16	100.00	100.00	0.00
5. การตลาดนำการผลิต คือมีการวิเคราะห์ความต้องการผลผลิต ในแต่ละช่วงเวลาความต้องการสินค้าของตลาดแต่ละประเภทเพื่อสามารถสร้างตลาดและกำหนดลูกค้าได้	16	16	100.00	100.00	0.00
6. ก่อนที่จะเป็นเกษตรอินทรีย์ได้นั้น จะต้องเริ่มจากการศึกษาหาความรู้จากมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่ถูกกำหนดขึ้น ควรเริ่มต้นด้วยความสนใจ และศรัทธาหลักทฤษฎีเพื่อการปฏิบัติ โดยศึกษาหาความรู้จากธรรมชาติ เมื่อเริ่มปฏิบัติตามแล้วถือเป็นเกษตรอินทรีย์ในระยะปรับเปลี่ยน	16	16	100.00	100.00	0.00

ที่มา: จากการวิจัย

ตารางที่ 6.1 ผลการประเมินศักยภาพของเกษตรกรการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในการตลาดน้ำ
การผลิต : มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล(ต่อ)

ประเด็น	จำนวน (คน)		ร้อยละ		การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	
7. สารเคมีที่ตกค้างในผักและผลไม้สามารถล้างออกด้วยน้ำ 50 - 100%	15	16	93.75	100.00	6.25
8. การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์และแปรรูปผลผลิตการเกษตร ต้องทำทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ สามารถตรวจสอบได้ทั้งระบบเอกสารและความซื่อสัตย์	15	15	93.75	93.75	0.00
9. การบันทึกการผลิตทุกขั้นตอนเป็นส่วนหนึ่งของการทำมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล	15	16	93.75	100.00	6.25
10) เมื่อสินค้าเกษตรผ่านกระบวนการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ แล้วตลาดยอมรับทั่วโลกจะเป็นแนวทางการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรไปสู่อาเซียนและทั่วโลก	15	16	93.75	100.00	6.25
11. ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์ ทำให้เกษตรกรมั่นใจได้ว่าผลิตภัณฑ์ของตนนั้นสามารถส่งออกได้	15	16	93.75	100.00	6.25
12. เกษตรอินทรีย์คือ การทำเกษตรที่ไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์แต่ใช้ซากพืช ซากสัตว์และของเหลือจากสวน และจุลินทรีย์เป็นผู้ย่อย	15	15	93.75	93.75	0.00
13. ราคาสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานสากล จะมีราคาสูงกว่าปกติ 20 - 30%	15	13	93.75	81.25	-12.50

ที่มา: จากการวิจัย

ตารางที่ 6.1 ผลการประเมินศักยภาพของเกษตรกรการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในการตลาดนำ
การผลิต : มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล(ต่อ)

ประเด็น	จำนวน (คน)		ร้อยละ		การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	
14. ผลผลิตที่มีรูปร่างดีมีส่วน มีสีสวยเป็นปกติ มีกลิ่นหอมตามธรรมชาติ มีโครงสร้างของเนื้อนุ่มกรอบแน่น มีรสชาติดี ไม่มีสารตกค้าง เก็บรักษาได้ ทนทาน ให้สารอาหารและพลังชีวิต เหล่านี้คือคุณสมบัติของผลผลิตพืชอินทรีย์	14	15	87.50	93.75	6.25
15. ผลผลิตที่ผลิตภายใต้ระบบเกษตรออร์แกนิกหรือเกษตรปลอดภัยไม่สามารถใช้ตรามาตรฐานเกษตรอินทรีย์ได้	14	12	87.50	75.00	-12.50
16. กรรมการเข้าตรวจแปลงของสมาชิกในกลุ่ม พบว่ามีการเผาต่อชั่งข้าว คณะกรรมการจึงให้แปลงดังกล่าวไม่ผ่านเกณฑ์	13	16	81.25	100.00	18.75
17. การรับรองเกษตรอินทรีย์จะครอบคลุมฟาร์มทั้งหมด รวมทั้งกิจกรรมการแปรรูปและการจัดการผลผลิตของกลุ่ม	12	15	75.00	93.75	18.75
18. การรับรองมาตรฐานโดยหน่วยงานของรัฐเชื่อถือได้ 100%	6	6	37.50	37.50	0.00
19. ผลผลิตทางการเกษตรที่ผ่านการประเมินในระบบ GAP ถือว่าเป็นสินค้าเกษตรที่สะอาด ปลอดภัย และปลอดภัยเคมี	5	7	31.25	43.75	12.50

ที่มา: จากการวิจัย

ตารางที่ 6.1 ผลการประเมินศักยภาพของเกษตรกรการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในการตลาดนำการผลิต : มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล(ต่อ)

ประเด็น	จำนวน (คน)		ร้อยละ		การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	
20. พืชล้มลุกมีระยะปรับเปลี่ยนขั้นต่ำ 6 เดือน (มาตรฐานไทย) หรือ 12 เดือน (มาตรฐานสากล) ต้องเก็บเกี่ยวหลังจากพ้นระยะปรับเปลี่ยนจึงถือว่าเป็นพืชอินทรีย์	2	6	12.50	37.50	25.00
เฉลี่ยรวม					3.44

ที่มา: จากการวิจัย

จากตารางที่ 6.1 แสดงผลการประเมินศักยภาพของเกษตรกรการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในการตลาดนำการผลิต:มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล จะเห็นได้ว่า การใช้สารเคมีในการเกษตรอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกษตรกรเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็ง การสร้างมูลค่าสินค้าอินทรีย์และผลิตภัณฑ์ คือการพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งเสริมการรับรองมาตรฐานสินค้าที่เป็นที่ยอมรับเกษตรกรควรให้ความสำคัญกับคุณภาพผลผลิตเกษตร ในตลาดเกษตรกรทั้งด้านความปลอดภัย ความเหมาะสมต่อราคา และควรให้ความรู้แก่ผู้บริโภค ฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ เกษตรกรสามารถทำการตลาดด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่ม จากการผลิตแบบมีระบบประกันความปลอดภัย มีการรับรองมาตรฐานและสามารถตรวจสอบย้อนกลับถึงแหล่งผลิตได้ การตลาดนำการผลิต คือมีการวิเคราะห์ความต้องการผลผลิต ในแต่ละช่วงเวลาความต้องการสินค้าของตลาดแต่ละประเภทเพื่อสามารถสร้างตลาดและกำหนดลูกค้าได้ และก่อนที่จะเป็นเกษตรกรอินทรีย์ได้นั้น จะต้องเริ่มจากการศึกษาหาความรู้จากมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่ถูกกำหนดขึ้น ควรเริ่มต้นด้วยความสนใจ และศรัทธาหลักทฤษฎีเพื่อการปฏิบัติ โดยศึกษาหาความรู้จากธรรมชาติ เมื่อเริ่มปฏิบัติตามแล้วถือเป็นเกษตรกรอินทรีย์ในระยะปรับเปลี่ยน จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 16 คน เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ซึ่งเท่ากันทั้งก่อนและหลังการพัฒนา สารเคมีที่ตกค้างในผักและผลไม้สามารถล้างออกด้วยน้ำ 50 - 100% จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 6.25 หลังการพัฒนา การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์และแปรรูปผลผลิต

การเกษตร ต้องทำทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ สามารถตรวจสอบได้ทั้งระบบเอกสารและความ
 เชื่อสัจจะ จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 93.75 ซึ่งเท่ากันทั้งก่อนและหลังการ
 พัฒนา การบันทึกการผลิตทุกขั้นตอนเป็นส่วนหนึ่งของการทำมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เมื่อสินค้า
 เกษตรผ่านกระบวนการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ แล้วตลาดยอมรับทั่วโลกจะเป็นแนว
 ทางการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรไปสู่อาเซียนและทั่วโลก และผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน
 การผลิตเกษตรอินทรีย์ ทำให้เกษตรกรมั่นใจได้ว่าผลิตภัณฑ์ของตนนั้นสามารถส่งออกไปได้สากล
 จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 16 คนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อย
 ละ 6.25 หลังการพัฒนา เกษตรอินทรีย์คือ การทำเกษตรที่ไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์แต่ใช้ซากพืช ซาก
 สัตว์และของเหลือจากสวน และจุลินทรีย์เป็นปุ๋ยย่อย จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 15 คน คิดเป็น
 ร้อยละ 93.75 ซึ่งเท่ากันทั้งก่อนและหลังการพัฒนา ราคาสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรอง
 มาตรฐานสากล จะมีราคาสูงกว่าปกติ 20 - 30% จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อย
 ละ 81.25 ซึ่งลดลงจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 12.50 หลังการพัฒนา ผลผลิตที่มีรูปร่างดีสมส่วน มีสีสวย
 เป็นปกติ มีกลิ่นหอมตามธรรมชาติ มีโครงสร้างของเนื้อนุ่ม กรอบแน่น มีรสชาติดี ไม่มีสารตกค้าง
 เก็บรักษาได้ ทนทาน ให้สารอาหารและพลังชีวิต เหล่านี้คือคุณสมบัติของผลผลิตพืชอินทรีย์ จำนวนผู้
 ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 93.75 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 6.25 หลังการ
 พัฒนา ผลผลิตที่ผลิตภายใต้ระบบเกษตรออร์แกนิกหรือเกษตรปลอดภัยไม่สามารถใช้ตรามาตรฐานเกษตร
 อินทรีย์ได้ จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 81.25 ซึ่งลดลงจากเดิม คิดเป็นร้อย
 ละ 12.50 หลังการพัฒนา กรรมการเข้าตรวจแปลงของสมาชิกในกลุ่ม พบว่ามีการเผาตอซังข้าว
 คณะกรรมการจึงให้แปลงดังกล่าวไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อย
 ละ 100.00 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 18.75 หลังการพัฒนา การรับรองเกษตรอินทรีย์จะ
 ครอบคลุมฟาร์มทั้งหมด รวมทั้งกิจกรรมการแปรรูปและการจัดการผลผลิตของกลุ่ม จำนวนผู้ที่ตอบ
 ถูกในข้อนี้ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 93.75 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 18.75 หลังการพัฒนา
 การรับรองมาตรฐานโดยหน่วยงานของรัฐเชื่อถือได้ 100% จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 6 คน คิด
 เป็นร้อยละ 0.00 ซึ่งเท่ากันทั้งก่อนและหลังการพัฒนา ผลผลิตทางการเกษตรที่ผ่านการประเมินใน
 ระบบ GAP ถือว่าเป็นสินค้าเกษตรที่สะอาด ปลอดภัย และปลอดสารเคมี จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้
 จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 43.75 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 12.50 หลังการพัฒนาพืชล้มลุกมี

ระยะปรับเปลี่ยนขั้นต่ำ 6 เดือน (มาตรฐานไทย) หรือ 12 เดือน (มาตรฐานสากล) ต้องเก็บเกี่ยวหลังจาก
พ้นระยะปรับเปลี่ยนจึงถือว่าเป็นพืชอินทรีย์ จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ
37.50 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 25.00 หลังการพัฒนา เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเฉลี่ย
เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.44

จากข้อมูลผลการประเมินข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า เกษตรกรหลังเข้าอบรมการพัฒนา
“การตลาดนำการผลิต : มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล” ระดับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล จากผู้ตอบ
แบบประเมินทั้งหมด 16 คน ได้แก่

1. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น การใช้สารเคมีในการเกษตรอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกษตรกรเสี่ยง
ต่อการเกิดโรคมะเร็ง คิดเป็นร้อยละ 100.00

2. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น การสร้างมูลค่าสินค้าอินทรีย์และผลิตภัณฑ์ คือการพัฒนา
ผลิตภัณฑ์และส่งเสริมการรับรองมาตรฐานสินค้าที่เป็นที่ยอมรับ คิดเป็นร้อยละ 100.00

3. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น เกษตรกรควรให้ความสำคัญกับคุณภาพผลผลิตเกษตร ในตลาด
เกษตรกรทั้งด้านความปลอดภัย ความเหมาะสมต่อราคา และควรให้ความรู้แก่ผู้บริโภคอย่างสม่ำเสมอ
คิดเป็นร้อยละ 100.00

4. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น เกษตรกรสามารถทำการตลาดด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่ม จากการ
ผลิตแบบมีระบบประกันความปลอดภัย มีการรับรองมาตรฐานและสามารถตรวจสอบย้อนกลับถึง
แหล่งผลิตได้ คิดเป็นร้อยละ 100.00

5. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น การตลาดนำการผลิต คือมีการวิเคราะห์ความต้องการผลผลิต ใน
แต่ละช่วงเวลาความต้องการสินค้าของตลาดแต่ละประเภทเพื่อสามารถสร้างตลาดและกำหนดลูกค้าได้
คิดเป็นร้อยละ 100.00

6. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ก่อนที่จะเป็นเกษตรกรอินทรีย์ได้นั้น จะต้องเริ่มจากการศึกษาหา
ความรู้จากมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่ถูกกำหนดขึ้น ควรเริ่มต้นด้วยความสนใจ และศรัทธาหลักทฤษฎี
เพื่อการปฏิบัติ โดยศึกษาหาความรู้จากธรรมชาติ เมื่อเริ่มปฏิบัติตามแล้วถือเป็นเกษตรกรอินทรีย์ในระยะ
ปรับเปลี่ยนคิดเป็นร้อยละ 100.00

7. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น สารเคมีที่ตกค้างในผักและผลไม้สามารถล้างออกด้วยน้ำ 50 -
100% คิดเป็นร้อยละ 100.00

8. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์และแปรรูปผลผลิตการเกษตร ต้องทำทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ สามารถตรวจสอบได้ทั้งระบบเอกสารและความซื่อสัตย์ คิดเป็นร้อยละ 93.75

9. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น การบันทึกการผลิตทุกขั้นตอนเป็นส่วนหนึ่งของการทำ มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล คิดเป็นร้อยละ 100.00

10. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น เมื่อสินค้าเกษตรผ่านกระบวนการตรวจสอบและรับรอง มาตรฐานผลิตภัณฑ์ แล้วตลาดยอมรับทั่วโลกจะเป็นแนวทางการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรไปสู่ เอเชียและทั่วโลกคิดเป็นร้อยละ 100.00

11. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์ ทำให้เกษตรกรมั่นใจได้ว่าผลิตภัณฑ์ของตนนั้นสามารถส่งออกได้ คิดเป็นร้อยละ 100.00

12. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น กรรมการเข้าตรวจแปลงของสมาชิกในกลุ่ม พบว่ามีการเผื่อต่อ ชั่งข้าว คณะกรรมการจึงให้แปลงดังกล่าวไม่ผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 100.00

13. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น เกษตรอินทรีย์คือ การทำเกษตรที่ไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์แต่ ใช้ซากพืช ซากสัตว์และของเหลือจากสวน และจุลินทรีย์เป็นปุ๋ยย่อย คิดเป็นร้อยละ 93.75

14. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ผลผลิตที่มีรูปร่างดีสมส่วน มีสีสวยเป็นปกติ มีกลิ่นหอมตาม ธรรมชาติ มีโครงสร้างของเนื้อนุ่ม กรอบแน่น มีรสชาติดี ไม่มีสารตกค้าง เก็บรักษาได้ ทนทาน ให้ สารอาหารและพลังชีวิต เหล่านี้คือคุณสมบัติของผลผลิตพืชอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ 93.75

15. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น การรับรองเกษตรอินทรีย์จะครอบคลุมฟาร์มทั้งหมด รวมทั้ง กิจกรรมการแปรรูปและการจัดการผลผลิตของกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 93.75

16. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ราคาสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานสากล จะมีราคา สูงกว่าปกติ 20 - 30% คิดเป็นร้อยละ 81.25

17. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ผลผลิตที่ผลิตภายใต้ระบบเกษตรออร์แกนิกหรือเกษตรปลอดภัย ไม่สามารถใช้ตรามาตรฐานเกษตรอินทรีย์ได้ คิดเป็นร้อยละ 75.00

ส่วนประเด็นที่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและยังปฏิบัติได้ไม่ดี ได้แก่

1. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ผลผลิตทางการเกษตรที่ผ่านการประเมินในระบบ GAP ถือว่าเป็นสินค้าเกษตรที่สะอาด ปลอดภัย และปลอดภัยเคมี คิดเป็นร้อยละ 43.75

2. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น การรับรองมาตรฐานโดยหน่วยงานของรัฐเชื่อถือได้ 100% คิดเป็นร้อยละ 37.50

3. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น พืชล้มลุกมีระยะปรับเปลี่ยนขั้นต่ำ 6 เดือน (มาตรฐานไทย) หรือ 12 เดือน (มาตรฐานสากล) ต้องเก็บเกี่ยว หลังจากพ้นระยะปรับเปลี่ยนจึงถือว่าเป็นพืชอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ 37.50

6.1.2 การพัฒนาศักยภาพด้าน “ระบบการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System: PGS)”

“ระบบการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System: PGS)” มีการจัดทำแบบประเมินก่อนและหลังการพัฒนา ดังนี้

ตารางที่ 6.2 ผลการประเมินศักยภาพของเกษตรกรการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในระบบการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System : PGS)

ประเด็น	จำนวน (คน)		ร้อยละ		การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	
1. กลุ่มจะต้องมีการทำสัญญาหรือข้อตกลงที่จะปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์	22	21	100.00	95.45	-4.55
2. PGS เป็นเครื่องมือการตรวจรับรองที่ IFOAM จัดทำขึ้นเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อย	21	14	95.45	63.64	-31.82
3. PGS เป็นเครื่องมือที่จะส่งเสริมเกษตรกรรายย่อย ผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ได้รวมกลุ่มกันอย่างมั่นคง และยั่งยืน พร้อมกับการรับรองเกษตรอินทรีย์อย่างครอบคลุม	21	21	95.45	95.45	0.00

ที่มา: จากการวิจัย

ตารางที่ 6.2 ผลการประเมินศักยภาพของเกษตรกรการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในระบบการ
รับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม(Participatory Guarantee System : PGS)(ต่อ)

ประเด็น	จำนวน (คน)		ร้อยละ		การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	
4. ระบบตรวจประเมินและรับรองความเป็นอินทรีย์ โดยผู้มีส่วนร่วม มีกระบวนการผลิต เป็นไปตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	21	19	95.45	86.36	-9.09
5. ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม เป็นการรับประกันคุณภาพผลผลิตอินทรีย์โดยชุมชน ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคม วิถีชีวิต วัฒนธรรม และการเกษตรของท้องถิ่น	21	22	95.45	100.00	4.55
6. ตามหลักการและองค์ประกอบของระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม จะต้องมีการดำเนินงานในรูปแบบเครือข่าย	21	20	95.45	90.91	-4.55
7. การจัดทำข้อกำหนดมาตรฐานของเกษตรอินทรีย์ของกลุ่ม กำหนดวิธีการควบคุมตรวจสอบผู้ผลิต ให้ปฏิบัติตามกฎที่กำหนด และกำหนดขั้นตอนกระบวนการให้การรับรองผลผลิต “เกษตรอินทรีย์” โดยการฝึกปฏิบัติการตรวจฟาร์มให้กับเกษตรกร เป็นลักษณะเฉพาะของระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม	21	22	95.45	100.00	4.55
8. ตลาดสินค้าในพื้นที่หรือชุมชนสามารถใช้ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม PGS ที่รับประกันคุณภาพผลผลิตอินทรีย์โดยชุมชนได้	21	20	95.45	90.91	-4.55

ที่มา: จากการวิจัย

ตารางที่ 6.2 ผลการประเมินศักยภาพของเกษตรกรการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในระบบการ
รับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม(Participatory Guarantee System : PGS)(ต่อ)

ประเด็น	จำนวน (คน)		ร้อยละ		การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	
9. การตลาดอินทรีย์ในยุคนปัจจุบันสามารถให้ผู้ผลิตเข้าถึงการตรวจสอบแปลงและกระบวนการผลิตที่เป็นระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม PGS ได้	21	20	95.45	90.91	-4.55
10. คุณสมบัติของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม จะต้องมีการฝึกอบรมจากภาครัฐ สถาบันการศึกษา องค์กรท้องถิ่น เอกชน เป็นพี่เลี้ยง หรือเป็นผู้สนับสนุน หรือส่งเสริมการเรียนรู้ หรือจัดหาช่องทางตลาด	20	22	90.91	100.00	9.09
11. ระบบตลาดที่ “ชุมชนรับรอง” นี้เป็นการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์รูปแบบหนึ่ง ที่เป็นการรับรองเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม โดยองค์กรผู้ผลิตเอง (first party certification)	20	22	90.91	100.00	9.09
12. ระบบการรับรองเกษตรอินทรีย์สำหรับใช้ร่วมกันในกลุ่มเกษตรกรที่ขอขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกเครือข่ายของมูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย โดยจะใช้ตราสัญลักษณ์ร่วมกัน	19	20	86.36	90.91	4.55
13. ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (PGS) เป็นระบบการรับประกันคุณภาพผลผลิตอินทรีย์โดยชุมชน	19	20	86.36	90.91	4.55
14. ผลการตรวจสอบแปลงและกระบวนการรับรองภายใน มี 3 ระดับ คือ ไม่รับรอง รับรองแบบไม่มีเงื่อนไข และรับรองแบบมีเงื่อนไข	17	18	77.27	81.82	4.55

ที่มา: จากการวิจัย

ตารางที่ 6.2 ผลการประเมินศักยภาพของเกษตรกรการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในระบบการ
รับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม(Participatory Guarantee System : PGS)(ต่อ)

ประเด็น	จำนวน (คน)		ร้อยละ		การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	
15. คุณสมบัติของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ระบบ การรับรองแบบมีส่วนร่วม คือมีการรวมกลุ่ม ผู้ผลิตที่มีลักษณะการผลิตเกษตรอินทรีย์ที่ คล้ายกันหรืออยู่หมู่บ้านเดียวกัน ตั้งแต่ 2 รายขึ้นไป	9	6	40.91	27.27	-13.64
16. คุณสมบัติของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ใน ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (PGS) มี 5 ข้อ โดยข้อแรกคือมีการรวมกลุ่มผู้ผลิตที่มีลักษณะ การผลิตเกษตรอินทรีย์ที่คล้ายกันหรืออยู่หมู่บ้าน เดียวกัน 10 รายขึ้นไป	9	12	40.91	54.55	13.64
17. ไม่มีตรารับรอง (Seals or Labels) ที่เป็นหลัก ฐานแสดงสถานะความเป็นเกษตรอินทรีย์ของ กลุ่มได้	8	11	36.36	50.00	13.64
18. การตรวจสอบแปลงและกระบวนการรับรอง ภายในจะอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง	6	8	27.27	36.36	9.09
19. การรับรองเกษตรอินทรีย์โดยบุคคลที่ 3 เป็น ระบบเดียวที่มีการรับรองมาตรฐานเกษตร	6	9	27.27	40.91	13.64
20. หลักการและองค์ประกอบของระบบการ รับรองแบบมีส่วนร่วม มี 6 ข้อ คือ การแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น การมีส่วนร่วม ความ โปร่งใส ความไว้วางใจ ความสัมพันธ์แบบ แนวราบ กระบวนการเรียนรู้	0	3	0.00	13.64	13.64
รวม					1.59

ที่มา: จากการวิจัย

จากตารางที่ 6.3 แสดงผลการประเมินศักยภาพของเกษตรกรการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในระบบการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม(Participatory Guarantee System : PGS) พบว่า กลุ่มจะต้องมีการทำสัญญาหรือข้อตกลงที่จะปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 95.45 ซึ่งลดลงจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 4.55 หลังการพัฒนา PGS เป็นเครื่องมือการตรวจรับรองที่ IFOAM จัดทำขึ้นเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อย จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 63.64 ซึ่งลดลงจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 31.82 หลังการพัฒนา PGS เป็นเครื่องมือที่จะส่งเสริมเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ได้รวมกลุ่มกันอย่างมั่นคง และยั่งยืน พร้อมกับการรับรองเกษตรอินทรีย์อย่างครอบคลุม จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ซึ่งเท่ากันทั้งก่อนและหลังการพัฒนา ระบบตรวจประเมินและรับรองความเป็นอินทรีย์โดยผู้มีส่วนร่วม มีกระบวนการผลิต เป็นไปตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 86.36 ซึ่งลดลงจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 9.09 หลังการพัฒนา ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม เป็นการรับประกันคุณภาพผลผลิตอินทรีย์โดยชุมชน ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคม วิถีชีวิต วัฒนธรรมและการเกษตรของท้องถิ่น จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 4.55 หลังการพัฒนา ตามหลักการและองค์ประกอบของระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม จะต้องมี การดำเนินงานในรูปแบบเครือข่าย จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 90.91 ซึ่งลดลงจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 4.55 หลังการพัฒนา การจัดทำข้อกำหนดมาตรฐานของเกษตรอินทรีย์ของกลุ่ม กำหนดวิธีการควบคุมตรวจสอบผู้ผลิตให้ปฏิบัติตามกฎที่กำหนด และกำหนดขั้นตอนกระบวนการให้การรับรองผลผลิต “เกษตรอินทรีย์” โดยการฝึกปฏิบัติการตรวจฟาร์มให้กับเกษตรกร เป็นลักษณะเฉพาะของระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 4.55 หลังการพัฒนา ตลาดสินค้าในพื้นที่หรือชุมชนสามารถใช้ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม PGS ที่รับประกันคุณภาพผลผลิตอินทรีย์โดยชุมชนได้ จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 90.91 ซึ่งลดลงจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 4.55 หลังการพัฒนา การตลาดอินทรีย์ในยุคปัจจุบันสามารถให้ผู้ผลิตเข้าถึงการตรวจสอบแปลงและกระบวนการผลิตที่เป็นระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม PGS ได้ จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 90.91 ซึ่งลดลงจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 4.55 หลังการพัฒนา คุณสมบัติของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม จะต้องมีภาคีเครือข่ายจากภาครัฐ สถาบันการศึกษา องค์กรท้องถิ่น เอกชน เป็นพี่เลี้ยง หรือเป็นผู้สนับสนุน หรือส่งเสริมการ

เรียนรู้ หรือจัดหาช่องทางตลาด จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 9.09 หลังการพัฒนา ระบบตลาดที่ “ชุมชนรับรอง” นี้เป็นการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์รูปแบบหนึ่ง ที่เป็นการรับรองเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของกลุ่มโดยองค์กรผู้ผลิตเอง (first party certification) จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 9.09 หลังการพัฒนา ระบบการรับรองเกษตรอินทรีย์สำหรับใช้ร่วมกันในกลุ่มเกษตรกรที่ขอขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกเครือข่ายของมูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย โดยจะใช้ตราสัญลักษณ์ร่วมกัน จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 90.91 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 4.55 หลังการพัฒนา ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (PGS) เป็นระบบการรับประกันคุณภาพผลผลิตอินทรีย์โดยชุมชน จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 90.91 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 4.55 หลังการพัฒนา ผลการตรวจสอบแปลงและกระบวนการรับรองภายใน มี 3 ระดับ คือ ไม่รับรอง รับรองแบบไม่มีเงื่อนไข และรับรองแบบมีเงื่อนไข จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 81.82 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 4.55 หลังการพัฒนา คุณสมบัติของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม คือมีการรวมกลุ่มผู้ผลิตที่มีลักษณะการผลิตเกษตรอินทรีย์ที่คล้ายกัน หรืออยู่หมู่บ้านเดียวกัน ตั้งแต่ 2 รายขึ้นไป จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 27.27 ซึ่งลดลงจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 13.64 หลังการพัฒนา คุณสมบัติของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (PGS) มี 5 ข้อ โดยข้อแรกคือมีการรวมกลุ่มผู้ผลิตที่มีลักษณะการผลิตเกษตรอินทรีย์ที่คล้ายกันหรืออยู่หมู่บ้านเดียวกัน 10 รายขึ้นไป จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 54.55 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 13.64 หลังการพัฒนา ไม่มีตรารับรอง (Seals or Labels) ที่เป็นหลักฐานแสดงสถานะความเป็นเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มได้ จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 13.64 หลังการพัฒนา การตรวจสอบแปลงและกระบวนการรับรองภายในจะทำอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 36.36 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 9.09 หลังการพัฒนา การรับรองเกษตรอินทรีย์โดยบุคคลที่ 3 เป็นระบบเดียวที่มีการรับรองมาตรฐานเกษตร จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 40.91 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 13.64 หลังการพัฒนา หลักการและองค์ประกอบของระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม มี 6 ข้อ คือ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การมีส่วนร่วม ความโปร่งใส ความไว้วางใจ ความสัมพันธ์แบบแนวราบ กระบวนการเรียนรู้ จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 13.64 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 13.64 หลังการพัฒนา เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.59

จากข้อมูลผลการประเมินข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า เกษตรกรหลังเข้าอบรมการพัฒนาผ่าน “ระบบการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System : PGS)” ระดับระบบการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม จากผู้ตอบแบบประเมินทั้งหมด 22 คน ได้แก่

1. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม เป็นการรับประกันคุณภาพผลผลิตอินทรีย์โดยชุมชน ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคม วิถีชีวิต วัฒนธรรมและการเกษตรของท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 100.00

2. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น การจัดทำข้อกำหนดมาตรฐานของเกษตรอินทรีย์ของกลุ่ม กำหนดวิธีการควบคุมตรวจสอบผู้ผลิตให้ปฏิบัติตามกฎที่กำหนด และกำหนดขั้นตอนกระบวนการให้การรับรองผลิต “เกษตรอินทรีย์” โดยการฝึกปฏิบัติการตรวจฟาร์มให้กับเกษตรกร เป็นลักษณะเฉพาะของระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 100.00

3. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น คุณสมบัติของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม จะต้องมีการมีภาคีเครือข่ายจากภาครัฐ สถาบันการศึกษา องค์กรท้องถิ่น เอกชน เป็นพี่เลี้ยง หรือเป็นผู้สนับสนุน หรือส่งเสริมการเรียนรู้ หรือจัดหาช่องทางตลาด คิดเป็นร้อยละ 100.00

4. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ระบบตลาดที่ “ชุมชนรับรอง” นี้เป็นการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์รูปแบบหนึ่ง ที่เป็นการรับรองเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม โดยองค์กรผู้ผลิตเอง (first party certification) คิดเป็นร้อยละ 100.00

5. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น กลุ่มจะต้องมีการทำสัญญาหรือข้อตกลงที่จะปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ 95.45

6. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น PGS เป็นเครื่องมือที่จะส่งเสริมเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ได้รวมกลุ่มกันอย่างมั่นคง และยั่งยืน พร้อมกับให้การรับรองเกษตรอินทรีย์อย่างครอบคลุม คิดเป็นร้อยละ 95.45

7. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ตามหลักการและองค์ประกอบของระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม จะต้องมีการดำเนินงานในรูปแบบเครือข่าย คิดเป็นร้อยละ 90.91

8. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ตลาดสินค้าในพื้นที่หรือชุมชนสามารถใช้ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม PGS ที่รับประกันคุณภาพผลผลิตอินทรีย์โดยชุมชนได้ คิดเป็นร้อยละ 90.91

9. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น การตลาดอินทรีย์ในยุคปัจจุบันสามารถให้ผู้ผลิตเข้าถึงการตรวจสอบแปลงและกระบวนการผลิตที่เป็นระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม PGS ได้ คิดเป็นร้อยละ 90.91

10. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ระบบการรับรองเกษตรอินทรีย์สำหรับใช้ร่วมกันในกลุ่ม เกษตรกรที่ขอขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกเครือข่ายของมูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย โดยจะใช้ตรา สัญลักษณ์ร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 90.91

11. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (PGS) เป็นระบบการ รับประกันคุณภาพผลผลิตอินทรีย์โดยชุมชน คิดเป็นร้อยละ 90.91

12. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ระบบตรวจสอบประเมินและรับรองความเป็นอินทรีย์โดยผู้มีส่วน ร่วม มีกระบวนการผลิต เป็นไปตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 86.36

13. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ผลการตรวจสอบแปลงและกระบวนการรับรองภายใน มี 3 ระดับ คือ ไม่รับรอง รับรองแบบไม่มีเงื่อนไข และรับรองแบบมีเงื่อนไข คิดเป็นร้อยละ 81.82

14. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น PGS เป็นเครื่องมือการตรวจรับรองที่ IFOAM จัดทำขึ้น เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อย คิดเป็นร้อยละ 63.64

15. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น คุณสมบัติของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในระบบการ รับรองแบบมีส่วนร่วม (PGS) มี 5 ข้อ โดยข้อแรกคือมีการรวมกลุ่มผู้ผลิตที่มีลักษณะการผลิต เกษตรอินทรีย์ที่คล้ายกันหรืออยู่หมู่บ้านเดียวกัน 10 รายขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 54.55

16. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ไม่มีตรารับรอง (Seals or Labels) ที่เป็นหลักฐานแสดง สถานะความเป็นเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มได้ คิดเป็นร้อยละ 50.00

ส่วนประเด็นที่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและยังปฏิบัติได้ไม่ดี ได้แก่

1. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น การรับรองเกษตรอินทรีย์โดยบุคคลที่ 3 เป็นระบบเดียวที่มี การรับรองมาตรฐานเกษตร คิดเป็นร้อยละ 40.91

2. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น การตรวจสอบแปลงและกระบวนการรับรองภายในจะทำ อย่างน้อยปีละ 2 ครั้งคิดเป็นร้อยละ 36.36

3. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น คุณสมบัติของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ระบบการรับรอง แบบมีส่วนร่วม คือมีการรวมกลุ่มผู้ผลิตที่มีลักษณะการผลิตเกษตรอินทรีย์ที่คล้ายกันหรืออยู่ หมู่บ้านเดียวกัน ตั้งแต่ 2 รายขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 27.27

4. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น หลักการและองค์ประกอบของระบบการรับรองแบบมีส่วน ร่วม มี 6 ข้อ คือ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การมีส่วนร่วม ความโปร่งใส ความไว้วางใจ ความสัมพันธ์แบบแนวราบ กระบวนการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 13.64

6.1.3 การพัฒนาศักยภาพด้าน “การจัดทำระบบควบคุมภายใน (Internal Control System : ICS)”

“การจัดทำระบบควบคุมภายใน (Internal Control System : ICS)” มีการจัดทำแบบประเมินก่อนและหลังการพัฒนา ดังนี้

ตารางที่ 6.3 ผลการประเมินศักยภาพของเกษตรกรการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำระบบควบคุมภายใน (Internal Control System : ICS)

ประเด็น	จำนวน (คน)		ร้อยละ		การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	
1. ผลการตรวจสอบแปลงและกระบวนการรับรองภายใน มี 3 ระดับ คือ ไม่รับรอง รับรองแบบไม่มีเงื่อนไข และรับรองแบบมีเงื่อนไข	25	24	100.00	96.00	-4.00
2. ตามมาตรฐานของระบบควบคุมภายใน สมาชิกของกลุ่มจะต้องได้รับการอบรมในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับระบบควบคุมภายในของการรับรองมาตรฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์	25	25	100.00	100.00	0.00
3. ICS เป็นระบบประกันคุณภาพที่ใช้บริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานสากล	24	25	96.00	100.00	4.00
4. ระบบควบคุมภายใน (Internal Control System : ICS) เป็นระบบประกันคุณภาพที่ใช้บริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานสากล สอดคล้องตามหลักเกณฑ์เงื่อนไขของหน่วยรับรอง	23	25	92.00	100.00	8.00
5. การประเมินประสิทธิภาพของระบบควบคุมภายใน (ICS) ต้องดำเนินการอย่างครบถ้วน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	23	23	92.00	92.00	0.00

ที่มา: จากการวิจัย

ตารางที่ 6.3 ผลการประเมินศักยภาพของเกษตรกรการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำ
ระบบควบคุมภายใน (Internal Control System : ICS)(ต่อ)

ประเด็น	จำนวน (คน)		ร้อยละ		การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	
6. ระบบควบคุมภายใน(ICS) มีเงื่อนไขที่สำคัญข้อหนึ่งคือ การจัดทำเอกสารและการควบคุมการบันทึก	23	25	92.00	100.00	8.00
7. ICS จำเป็นจะต้องมีการประเมินศักยภาพด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม	22	23	88.00	92.00	4.00
8. ICS ช่วยให้หน่วยงานที่ได้รับการรับรองสามารถให้การรับรองแก่เกษตรกรที่หลายราย	20	24	80.00	96.00	16.00
9. ตามมาตรฐานของระบบควบคุมภายใน สมาชิกของกลุ่มไม่จำเป็นต้องอ่านออกเขียนได้ แต่ต้องผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้ได้มาตรฐานตามหลักสากล	18	20	72.00	80.00	8.00
10. เกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติของกลุ่มเกษตรกรกรณีการผลิตพืชอินทรีย์ ต้องมีสมาชิกอย่างน้อย 5 ราย	15	14	60.00	56.00	-4.00
11. ระบบควบคุมภายในเป็นระบบที่ใช้สำหรับการตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรรายย่อยในการตรวจรับรองโดยหน่วยงานอิสระ	15	14	60.00	56.00	-4.00
12. ผลการพิจารณาการรับรองของคณะกรรมการรับรองระบบควบคุมภายใน มี 2 ลักษณะคือ รับรอง และ ไม่รับรอง	12	15	48.00	60.00	12.00
13. การประเมินประสิทธิภาพของระบบควบคุมภายในต้องดำเนินการอย่างครบถ้วนอย่างน้อยปีละ 2 - 3 ครั้ง	10	11	40.00	44.00	4.00

ที่มา: จากการวิจัย

ตารางที่ 6.3 ผลการประเมินศักยภาพของเกษตรกรการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำระบบควบคุมภายใน (Internal Control System : ICS)(ต่อ)

ประเด็น	จำนวน (คน)		ร้อยละ		การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	
14. แบบฟอร์มหรือแบบบันทึกต่างๆต้องจัดเก็บไว้ อย่างน้อย 1 ปี	10	7	40.00	28.00	12.00
15. การตรวจสอบแปลงและกระบวนการรับรอง ภายในจะอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง	7	9	28.00	36.00	8.00
16. ขั้นตอนกระบวนการพัฒนาระบบควบคุม ภายใน (ICS) การจัดทำระบบเอกสารระบบ ควบคุมภายในของกลุ่ม → การประเมิน ศักยภาพและความพร้อมเบื้องต้นของกลุ่ม เกษตรกร → การทดลองใช้เอกสารคู่มือระบบ ควบคุมภายในของกลุ่ม → การประเมินระบบ ควบคุมภายใน → การตรวจประเมินเบื้องต้น	4	6	16.00	24.00	8.00
17. ข้อดีของการจัดทำระบบควบคุมภายใน ช่วยให้ เกษตรกรสามารถขายผลผลิตให้ได้ผลกำไรที่สูง กว่าท้องตลาดโดยทั่วไป	3	3	12.00	12.00	0.00
เฉลี่ยรวม					3.29

ที่มา: จากการวิจัย

จากตารางที่ 6.3 แสดงผลการประเมินศักยภาพของเกษตรกรการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำระบบควบคุมภายใน (Internal Control System : ICS) จะเห็นได้ว่า ผลการตรวจสอบแปลงและกระบวนการรับรองภายใน มี 3 ระดับ คือ ไม่รับรอง รับรองแบบไม่มีเงื่อนไข และรับรองแบบมีเงื่อนไข จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 96.00 ซึ่งลดลงจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 4.00 หลังการพัฒนา ตามมาตรฐานของระบบควบคุมภายใน สมาชิกของกลุ่มจะต้องได้รับการอบรมในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับระบบควบคุมภายในของการรับรองมาตรฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์ จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ

0.00 ซึ่งเท่ากันทั้งก่อนและหลังการพัฒนา ICS เป็นระบบประกันคุณภาพที่ใช้บริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานสากล จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 4.00 หลังการพัฒนา ระบบควบคุมภายใน (Internal Control System : ICS) เป็นระบบประกันคุณภาพที่ใช้บริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานสากล สอดคล้องตามหลักเกณฑ์เงื่อนไขของหน่วยรับรองคิดเป็นร้อยละ 0.00 ซึ่งเท่ากันทั้งก่อนและหลังการพัฒนา การประเมินประสิทธิภาพของระบบควบคุมภายใน (ICS) ต้องดำเนินการอย่างครบถ้วน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ซึ่งเท่ากันทั้งก่อนและหลังการพัฒนา ระบบควบคุมภายใน (ICS) มีเงื่อนไขที่สำคัญข้อหนึ่งคือ การจัดทำเอกสารและการควบคุมการบันทึก จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 8.00 หลังการพัฒนา ICS จำเป็นจะต้องมีการประเมินศักยภาพด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 92.00 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 4.00 หลังการพัฒนา ICS ช่วยให้หน่วยงานที่ได้รับการรับรองสามารถให้การรับรองแก่เกษตรกรที่หลายราย จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 96.00 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 16.00 หลังการพัฒนา ตามมาตรฐานของระบบควบคุมภายใน สมาชิกของกลุ่มไม่จำเป็นต้องอ่านออกเขียนได้ แต่ต้องผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้ได้มาตรฐานตามหลักสากล จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 8.00 หลังการพัฒนา เกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติของกลุ่มเกษตรกร กรณีการผลิตพืชอินทรีย์ ต้องมีสมาชิกอย่างน้อย 5 ราย จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 56.00 ซึ่งลดลงจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 4.00 หลังการพัฒนา ระบบควบคุมภายในเป็นระบบที่ใช้สำหรับการตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรรายย่อยในการตรวจรับรองโดยหน่วยงานอิสระ จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 56.00 ซึ่งลดลงจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 4.00 หลังการพัฒนา ผลการพิจารณาการรับรองของคณะกรรมการรับรองระบบควบคุมภายใน มี 2 ลักษณะคือ รับรอง และ ไม่รับรอง จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 16.00 หลังการพัฒนา การประเมินประสิทธิภาพของระบบควบคุมภายในต้องดำเนินการอย่างครบถ้วนอย่างน้อยปีละ 2-3 ครั้ง จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 44.00 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 4.00 หลังการพัฒนา แบบฟอร์มหรือแบบบันทึกต่างๆต้องจัดเก็บไว้อย่างน้อย 1 ปี จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 ซึ่งลดลงจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 12.00 หลังการพัฒนา การตรวจสอบแปลงและกระบวนการรับรองภายในจะทำอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน

9 คน คิดเป็นร้อยละ 36.00 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 8.00 หลังการพัฒนา ขั้นตอนกระบวนการพัฒนาระบบควบคุมภายใน (ICS) การจัดทำระบบเอกสารระบบควบคุมภายในของกลุ่ม ผู้ การประเมินศักยภาพและความพร้อมเบื้องต้นของกลุ่มเกษตรกร ผู้ การทดลองใช้เอกสารคู่มือระบบควบคุมภายในของกลุ่ม ผู้ การประเมินระบบควบคุมภายใน ผู้ การตรวจประเมินเบื้องต้น นี้ จำนวน 6 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 8.00 หลังการพัฒนา ข้อดีของการจัดทำระบบควบคุมภายในช่วยให้เกษตรกรสามารถขายผลผลิตให้ได้ผลกำไรที่สูงกว่าท้องตลาดโดยทั่วไป จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 3 คน ซึ่งเท่ากันทั้งก่อนและหลังการพัฒนา ทั้งนี้กิจกรรมการพัฒนาด้าน “การปฏิบัติตามการจัดทำระบบควบคุมภายใน (Internal Control System : ICS)” เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.29

จากข้อมูลผลการประเมินข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า เกษตรกรหลังการพัฒนาด้าน “การจัดทำระบบควบคุมภายใน (Internal Control System : ICS) เกษตรกรมีระดับการจัดทำระบบควบคุมภายใน (Internal Control System : ICS) ที่ดี จากผู้ตอบแบบประเมินทั้งหมด 25 คน ได้แก่

1) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ตามมาตรฐานของระบบควบคุมภายใน สมาชิกของกลุ่มจะต้องได้รับการอบรมในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับระบบควบคุมภายในของการรับรองมาตรฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ 100.00

2) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ระบบควบคุมภายใน (ICS) มีเงื่อนไขที่สำคัญข้อหนึ่งคือการจัดทำเอกสารและการควบคุมการบันทึก คิดเป็นร้อยละ 100.00

3) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ระบบควบคุมภายใน (Internal Control System : ICS) เป็นระบบประกันคุณภาพที่ใช้บริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานสากล สอดคล้องตามหลักเกณฑ์เงื่อนไขของหน่วยรับรอง คิดเป็นร้อยละ 100.00

4) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ICS เป็นระบบประกันคุณภาพที่ใช้บริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานสากล คิดเป็นร้อยละ 100.00

5) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ผลการตรวจสอบแปลงและกระบวนการรับรองภายใน มี 3 ระดับ คือ ไม่รับรอง รับรองแบบไม่มีเงื่อนไข และรับรองแบบมีเงื่อนไข คิดเป็นร้อยละ 100.00

6) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ICS ช่วยให้หน่วยงานที่ได้รับการรับรองสามารถให้การรับรองแก่เกษตรกรที่หลายราย คิดเป็นร้อยละ 96.00

7) เกษตรกรส่วนใหญ่มีความสามารถปรับปรุงระบบการผลิตสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล คิดเป็นร้อยละ 92.00 เพิ่มขึ้นจากเดิม เกษตรกรสามารถนำระบบการจัดการภายในไปใช้จัดการระบบฟาร์มของกลุ่ม เพื่อพัฒนานาศักยภาพของกลุ่มได้

8) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ICS จำเป็นจะต้องมีการประเมินศักยภาพด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 92.00

9) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น การประเมินประสิทธิภาพของระบบควบคุมภายใน (ICS) ต้องดำเนินการอย่างครบถ้วน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 92.00

10) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ตามมาตรฐานของระบบควบคุมภายใน สมาชิกของกลุ่มไม่จำเป็นต้องอ่านออกเขียนได้ แต่ต้องผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้ได้มาตรฐานตามหลักสากล คิดเป็นร้อยละ 80.00

11) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ผลการพิจารณาการรับรองของคณะกรรมการรับรองระบบควบคุมภายใน มี 2 ลักษณะคือ รับรอง และ ไม่รับรอง คิดเป็นร้อยละ 60.00

12) เกษตรกรส่วนใหญ่สามารถปรับปรุงระบบการผลิตสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากลได้ ผ่านการอบรมเกษตรอินทรีย์และนำไปปฏิบัติ สามารถลดการใช้สารเคมี เน้นมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และมีความปลอดภัยต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค

ส่วนประเด็นที่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและยังปฏิบัติได้ไม่ดี ได้แก่

1) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ระบบควบคุมภายในเป็นระบบที่ใช้สำหรับการตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรรายย่อยในการตรวจรับรองโดยหน่วยงานอิสระ คิดเป็นร้อยละ 56.00

2) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น เกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติของกลุ่มเกษตรกร กรณีการผลิตพืชอินทรีย์ ต้องมีสมาชิกอย่างน้อย 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 56.00

3) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น การประเมินประสิทธิภาพของระบบควบคุมภายในต้องดำเนินการอย่างครบถ้วนอย่างน้อยปีละ 2-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 44.00

4) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น การตรวจสอบแปลงและกระบวนการรับรองภายในจะทำอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 36.00

5) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น แบบฟอร์มหรือแบบบันทึกต่างๆต้องจัดเก็บไว้อย่างน้อย 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.00

6) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ขั้นตอนกระบวนการพัฒนาระบบควบคุมภายใน (ICS) การจัดทำระบบเอกสารระบบควบคุมภายในของกลุ่ม ผู้ การประเมินศักยภาพและความพร้อมเบื้องต้นของกลุ่มเกษตรกร ผู้ การทดลองใช้เอกสารคู่มือระบบควบคุมภายในของกลุ่ม ผู้ การประเมินระบบควบคุมภายใน ผู้ การตรวจประเมินเบื้องต้น คิดเป็นร้อยละ 24.00

7) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ข้อดีของการจัดทำระบบควบคุมภายใน ช่วยให้เกษตรกรสามารถขายผลผลิตให้ได้ผลกำไรที่สูงกว่าท้องตลาดโดยทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 12.00

6.1.4 การพัฒนาศักยภาพด้าน “การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice: GAP)”

“การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice : GAP)” มีการจัดทำแบบประเมินก่อนและหลังการพัฒนา ดังนี้

ตารางที่ 6.4 ผลการประเมินศักยภาพของเกษตรกรการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice: GAP)

ประเด็น	จำนวน (คน)		ร้อยละ		การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	
1. การได้รับพิษจากวัตถุอันตรายทางการเกษตร รับผิดชอบได้					
จาก การหายใจ ทางปากทางผิวหนัง	21	21	100.00	100.00	0.00
2. อาหารปลอดภัยจากสารพิษ หมายถึง อาหารที่ไม่มีสารพิษหรือมีในระดับที่ปลอดภัย	21	21	100.00	100.00	0.00
3. วัตถุอันตรายทางการเกษตร ได้แก่ สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืช รวมถึงสารควบคุมการเจริญเติบโตของพืช	19	19	90.48	90.48	0.00
4. Global GAP คือมาตรฐานภาคเอกชนสำหรับการผลิตสินค้าเกษตรของกลุ่มผู้ค้าปลีกทั่วโลก	17	20	80.95	95.24	14.29
5. Global GAP ออกมาตรฐานครอบคลุมการผลิตสินค้าเกษตร โดยเกษตรกรต้องมีการพัฒนา 2 ด้าน คือ การพัฒนาฟาร์ม และการพัฒนาบุคลากร	17	17	80.95	80.95	0.00
6. วัตถุชีวภาพ : จุลินทรีย์บางชนิด เช่น แบคทีเรีย ไวรัส, ราปรสิต, เชื้อรา มีประโยชน์ต่อพืช	13	11	61.90	52.38	-9.52

ที่มา: จากการวิจัย

ตารางที่ 6.4 ผลการประเมินศักยภาพของเกษตรกรการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติ
ทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice: GAP)

ประเด็น	จำนวน (คน)		ร้อยละ		การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	
7. THAI GAP เป็นมาตรฐานทางการเกษตรที่มุ่งเน้นเรื่องข้าวอย่างเดียว ซึ่งดูแลโดยกรมการข้าว	13	14	61.90	66.67	4.76
8. วัสดุทางกายภาพ เช่น กรวด, ดิน, หิน, โลหะ, ไม้, พลาสติก ซึ่งไม่ก่อให้เกิดอันตรายในพืช	9	10	42.86	47.62	4.76
9. การที่เกษตรกรไทยนำสินค้าทางการเกษตร ไปจำหน่ายในร้านค้าปลีกในยุโรป จะต้องได้มาตรฐาน Global GAP เสียก่อน	5	6	23.81	28.57	4.76
10. การได้รับพิษจากวัตถุอันตรายทางการเกษตร จะได้รับพิษทางการหายใจเท่านั้น	4	6	19.05	28.57	9.52
11. การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หมายถึง การปฏิบัติเพื่อป้องกัน หรือลดความเสี่ยงของอันตรายที่เกิดขึ้นระหว่างการทำการเกษตร เพื่อให้ได้ผลิตผลที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และเหมาะสมต่อการบริโภค	1	1	4.76	4.76	0.00
12. Global GAP ออกมาตรฐานครอบคลุมการผลิตสินค้าเกษตร 3 ประเภท ได้แก่ พืชผล ปศุสัตว์ และสัตว์น้ำ	0	0	0.00	0.00	0.00
13. มาตรฐาน GAP คือ มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	0	1	0.00	4.76	4.76
14. มาตรฐาน ASEAN GAP มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการเชื่อมประสานมาตรฐานภายในกลุ่มอาเซียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ GAP	0	0	0.00	0.00	0.00
รวม					2.38

ที่มา: จากการวิจัย

จากตารางที่ 6.4 แสดงผลการประเมินศักยภาพของเกษตรกรการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice: GAP) พบว่า การได้รับพิษจากวัตถุอันตรายทางการเกษตร รับได้จากทางการหายใจ ทางปากทางผิวหนัง และอาหารปลอดภัยจากสารพิษ หมายถึง อาหารที่ไม่มีสารพิษหรือมีในระดับที่ปลอดภัย จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ซึ่งเท่ากันทั้งก่อนและหลังการพัฒนา วัตถุอันตรายทางการเกษตร ได้แก่ สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืช รวมถึงสารควบคุมการเจริญเติบโตของพืช จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ซึ่งเท่ากันทั้งก่อนและหลังการพัฒนา Global GAP คือมาตรฐานภาคเอกชนสำหรับการผลิตสินค้าเกษตรของกลุ่มผู้ค้าปลีกทั่วโลก จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 95.24 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 14.28 หลังการพัฒนา Global GAP ออกมาตรฐานครอบคลุมการผลิตสินค้า โดยเกษตรกรต้องมีการพัฒนา 2 ด้าน คือ การพัฒนาฟาร์มและการพัฒนาบุคลากร จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ซึ่งเท่ากันทั้งก่อนและหลังการพัฒนา วัตถุชีวภาพ : จุลินทรีย์บางชนิด เช่น แบคทีเรีย ไวรัส ปาราสิต เชื้อรา มีประโยชน์ต่อพืช จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 47.62 ซึ่งลดลงจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 9.52 หลังการพัฒนา THAI GAP เป็นมาตรฐานทางการเกษตรที่มุ่งเน้นเรื่องข้าวอย่างเดียว ซึ่งดูแลโดยกรมการข้าว จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 4.76 หลังการพัฒนา วัตถุทางกายภาพ เช่น กรวด ดิน หิน โลหะ ไม้ พลาสติก ซึ่งไม่ก่อให้เกิดอันตรายในพืช จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 47.62 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 4.76 หลังการพัฒนา การที่เกษตรกรไทยนำสินค้าทางการเกษตรไปจำหน่ายร้านค้าปลีกในยุโรปจะต้องได้มาตรฐาน Global GAP เสียก่อน จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 4.76 หลังการพัฒนา การได้รับพิจารณาวัตถุอันตรายทางการเกษตร จะได้รับพิษทางการหายใจเท่านั้น จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 4.76 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 9.52 หลังการพัฒนา การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หมายถึง การปฏิบัติเพื่อป้องกัน หรือลดความเสี่ยงของอันตรายที่เกิดขึ้นระหว่างการทำเกษตร เพื่อให้ได้ผลิตผลที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และเหมาะสมต่อการบริโภค จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ซึ่งเท่ากันทั้งก่อนและหลังการพัฒนา มาตรฐาน GAP คือมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.76 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 4.76 หลังการพัฒนา Global GAP ออกมาตรฐานครอบคลุมการผลิตสินค้าเกษตร 3 ประเภท ได้แก่ พืชผล ปศุสัตว์ และสัตว์น้ำและมาตรฐาน ASEAN GAP มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการเชื่อมโยงประสานมาตรฐานภายในกลุ่มอาเซียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ

GAP ไม่มีผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ คิดเป็นร้อยละ 0.00 ซึ่งเท่ากันทั้งก่อนและหลังการพัฒนา ทั้งนี้ กิจกรรมการพัฒนาด้าน “การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี(GAP)” เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเฉลี่ย เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.38

จากข้อมูลผลการประเมินข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า เกษตรกรหลังเข้าอบรมการพัฒนา ด้าน “การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)” ระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จากผู้ตอบแบบประเมิน ทั้งหมด 21 คน ได้แก่

- 1) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น การได้รับพิษจากวัตถุอันตรายทางการเกษตร รับได้จาก การหายใจ ทางปาก ทางผิวหนัง คิดเป็นร้อยละ 100.00
- 2) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น อาหารปลอดภัยจากสารพิษ หมายถึง อาหารที่ไม่มีสารพิษ หรือมีในระดับที่ปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ 100.00
- 3) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น Global GAP คือมาตรฐานภาคเอกชนสำหรับการผลิตสินค้า เกษตรของกลุ่มผู้ค้าปลีกทั่วโลก คิดเป็นร้อยละ 95.24
- 4) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น วัตถุอันตรายทางการเกษตร ได้แก่ สารป้องกันและกำจัด ศัตรูพืช รวมถึงสารควบคุมการเจริญเติบโตของพืช คิดเป็นร้อยละ 90.48
- 5) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น Global GAP ออกมาตรฐานครอบคลุมการผลิตสินค้าเกษตร โดยเกษตรกรต้องมีการพัฒนา 2 ด้านคือ การพัฒนาฟาร์ม และการพัฒนาบุคลากร คิดเป็นร้อยละ 80.95
- 6) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น THAI GAP เป็นมาตรฐานทางการเกษตรที่มุ่งเน้นเรื่องข้าว อย่างเดียว ซึ่งดูแลโดยกรมการข้าว คิดเป็นร้อยละ 66.67
- 7) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น วัตถุชีวภาพ: จุลินทรีย์บางชนิด เช่น แบคทีเรีย ไวรัส พาราสิต เชื้อรา มีประโยชน์ต่อพืช คิดเป็นร้อยละ 52.38

ส่วนประเด็นที่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและยังปฏิบัติได้ไม่ดี ได้แก่

- 1) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น วัสดุทางกายภาพ เช่น กรวด ดิน หิน โลหะ ไม้ พลาสติก ซึ่งไม่ก่อให้เกิดอันตรายในพืช คิดเป็นร้อยละ 47.62
- 2) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น การได้รับพิษจากวัตถุอันตรายทางการเกษตร จะได้รับพิษ จากการหายใจเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 28.57
- 3) เกษตรกรเข้าใจในการที่เกษตรกรไทยนำสินค้าทางการเกษตร ไปจำหน่ายในร้านค้า ปลีกในยุโรป จะต้องได้มาตรฐาน Global GAP เสียก่อน คิดเป็นร้อยละ 28.57

4) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น มาตรฐาน GAP คือ มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี คิดเป็นร้อยละ 4.76

5) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น Global GAP ออกมาตรฐานครอบคลุมการผลิตสินค้าเกษตร 3 ประเภท ได้แก่ พืชผล ปศุสัตว์ และสัตว์น้ำ คิดเป็นร้อยละ 4.76

และโดยเฉพาะ 6) เกษตรกรยังไม่เข้าใจใน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หมายถึง การปฏิบัติเพื่อป้องกัน หรือลดความเสี่ยงของอันตรายที่เกิดขึ้นระหว่างการทำเกษตร เพื่อให้ได้ผลิตผลที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และเหมาะสมต่อการบริโภค และมาตรฐาน ASEAN GAP มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการเชื่อมประสานมาตรฐานภายในกลุ่มอาเซียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ GAP

6.1.5 การวิจัยสามารถพัฒนาศักยภาพของชุมชนเกษตรสู่การวิจัยเพื่อต่อยอดภาคการเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ 4 ประเด็น คือ การพัฒนาศักยภาพด้าน “การตลาดนำการผลิต : มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล” การพัฒนาศักยภาพด้าน “ระบบการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System : PGS)” การพัฒนาศักยภาพด้าน “การจัดทำระบบควบคุมภายใน (Internal Control System : ICS)” และการพัฒนาศักยภาพด้าน “การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice : GAP)” สรุปการเพิ่มศักยภาพได้ดังตารางที่ 6.5 ดังนี้

ตารางที่ 6.5 ผลการประเมินการเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรในประเด็นการวิจัยเพื่อต่อยอดภาคการเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ

ประเด็น	การเปลี่ยนแปลง (%)
(1) การตลาดนำการผลิต : มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล	3.44
(2) ระบบการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System : PGS)	1.59
(3) การจัดทำระบบควบคุมภายใน (Internal Control System : ICS)	3.29
(4) การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice : GAP)	2.38
เฉลี่ยรวม	2.68

ที่มา: จากการวิจัย

จากตารางที่ 6.5 แสดงให้เห็นว่า การวิจัยสามารถเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรในด้านการวิจัยเพื่อต่อยอดภาคการเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.68 โดยเป็นการเพิ่มศักยภาพในด้านการตลาดนำการผลิต : มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.44 การเพิ่มศักยภาพในระบบการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System : PGS เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.59 การจัดทำระบบควบคุมภายใน (Internal Control System : ICS) เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.29 และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice : GAP) เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.38 ทั้งนี้ยังมีแนวทางในการเพิ่มศักยภาพทั้ง 4 ประเด็นดังนี้

ผลการวิจัยสามารถเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรในด้านการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ในชุมชน โดยเป็นการเพิ่มศักยภาพในด้านการตลาดนำการผลิต : มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล เกษตรกรมีการยกระดับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล มีแนวทางดังนี้

1. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น การใช้สารเคมีในการเกษตรอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกษตรกรเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็ง คิดเป็นร้อยละ 100.00
2. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น การสร้างมูลค่าสินค้าอินทรีย์และผลิตภัณฑ์ คือการพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งเสริมการรับรองมาตรฐานสินค้าที่เป็นที่ยอมรับ คิดเป็นร้อยละ 100.00
3. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น เกษตรกรควรให้ความสำคัญกับคุณภาพผลผลิตเกษตร ในตลาดเกษตรกรทั้งด้านความปลอดภัย ความเหมาะสมต่อราคา และควรให้ความรู้แก่ผู้บริโภคอย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 100.00
4. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น เกษตรกรสามารถทำการตลาดด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่ม จากการผลิตแบบมีระบบประกันความปลอดภัย มีการรับรองมาตรฐานและสามารถตรวจสอบย้อนกลับถึงแหล่งผลิตได้ คิดเป็นร้อยละ 100.00
5. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น การตลาดนำการผลิต คือมีการวิเคราะห์ความต้องการผลผลิต ในแต่ละช่วงเวลาความต้องการสินค้าของตลาดแต่ละประเภทเพื่อสามารถสร้างตลาดและกำหนดลูกค้าได้ คิดเป็นร้อยละ 100.00
6. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ก่อนที่จะเป็นเกษตรอินทรีย์ได้นั้น จะต้องเริ่มจากการศึกษาหาความรู้จากมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่ถูกกำหนดขึ้น ควรเริ่มต้นด้วยความสนใจ และศรัทธาหลัก

ทฤษฎีเพื่อการปฏิบัติ โดยศึกษาหาความรู้จากธรรมชาติ เมื่อเริ่มปฏิบัติตามแล้วถือเป็นเกษตรอินทรีย์ในระยะปรับเปลี่ยนคิดเป็นร้อยละ 100.00

7. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น สารเคมีที่ตกค้างในผักและผลไม้สามารถล้างออกด้วยน้ำ 50 - 100% คิดเป็นร้อยละ 100.00

8. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์และแปรรูปผลผลิต การเกษตร ต้องทำทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ สามารถตรวจสอบได้ทั้งระบบเอกสารและความซื่อสัตย์ คิดเป็นร้อยละ 93.75

9. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น การบันทึกการผลิตทุกขั้นตอนเป็นส่วนหนึ่งของการทำมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล คิดเป็นร้อยละ 100.00

10. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น เมื่อสินค้าเกษตรผ่านกระบวนการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ แล้วตลาดยอมรับทั่วโลกจะเป็นแนวทางการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรไปสู่อาเซียนและทั่วโลกคิดเป็นร้อยละ 100.00

11. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์ ทำให้เกษตรกรมั่นใจได้ว่าผลิตภัณฑ์ของตนนั้นสามารถส่งออกได้ คิดเป็นร้อยละ 100.00

12. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น กรรมการเข้าตรวจแปลงของสมาชิกในกลุ่ม พบว่ามีการเผาตอซังข้าว คณะกรรมการจึงให้แปลงดังกล่าวไม่ผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 100.00

13. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น เกษตรอินทรีย์คือ การทำเกษตรที่ไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์ แต่ใช้ซากพืช ซากสัตว์และของเหลือจากสวน และจุลินทรีย์เป็นผู้ย่อย คิดเป็นร้อยละ 93.75

14. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ผลผลิตที่มีรูปร่างดีสมส่วน มีสีสวยเป็นปกติ มีกลิ่นหอมตามธรรมชาติ มีโครงสร้างของเนื้อนุ่ม กรอบแน่น มีรสชาติดี ไม่มีสารตกค้าง เก็บรักษาได้ทนทาน ให้สารอาหารและพลังชีวิต เหล่านี้คือคุณสมบัติของผลผลิตพืชอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ 93.75

15. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น การรับรองเกษตรอินทรีย์จะครอบคลุมฟาร์มทั้งหมด รวมทั้งกิจกรรมการแปรรูปและการจัดการผลผลิตของกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 93.75

16. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ราคาสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานสากล จะมีราคาสูงกว่าปกติ 20 - 30% คิดเป็นร้อยละ 81.25

17. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ผลผลิตที่ผลิตภายใต้ระบบเกษตรนามัขหรือเกษตรปลอดภัยไม่สามารถใช้ตรามาตรฐานเกษตรอินทรีย์ได้ คิดเป็นร้อยละ 75.00

ผลการวิจัยสามารถเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรในด้านการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ในชุมชน โดยเป็นการเพิ่มศักยภาพในด้านระบบการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System : PGS) เกษตรกรมีการยกระดับเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม มีแนวทางดังนี้

1. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม เป็นการรับประกันคุณภาพผลผลิตอินทรีย์โดยชุมชน ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคม วิถีชีวิต วัฒนธรรมและการเกษตรของท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 100.00

2. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น การจัดทำข้อกำหนดมาตรฐานของเกษตรอินทรีย์ของกลุ่ม กำหนดวิธีการควบคุมตรวจสอบผู้ผลิตให้ปฏิบัติตามกฎที่กำหนด และกำหนดขั้นตอนกระบวนการให้การรับรองผลผลิต “เกษตรอินทรีย์” โดยการฝึกปฏิบัติการตรวจฟาร์มให้กับเกษตรกรเป็นลักษณะเฉพาะของระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 100.00

3. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น คุณสมบัติของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม จะต้องมีการมีภาคีเครือข่ายจากภาครัฐ สถาบันการศึกษา องค์กรท้องถิ่น เอกชน เป็นพี่เลี้ยง หรือเป็นผู้สนับสนุน หรือส่งเสริมการเรียนรู้ หรือจัดหาช่องทางตลาด คิดเป็นร้อยละ 100.00

4. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ระบบตลาดที่ “ชุมชนรับรอง” นี้เป็นการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์รูปแบบหนึ่ง ที่เป็นการรับรองเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของกลุ่มโดยองค์กรผู้ผลิตเอง (first party certification) คิดเป็นร้อยละ 100.00

5. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น กลุ่มจะต้องมีการทำสัญญาหรือข้อตกลงที่จะปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ 95.45

6. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น PGS เป็นเครื่องมือที่จะส่งเสริมเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ได้รวมกลุ่มกันอย่างมั่นคง และยั่งยืน พร้อมกับให้การรับรองเกษตรอินทรีย์อย่างครอบคลุม คิดเป็นร้อยละ 95.45

7. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ตามหลักการและองค์ประกอบของระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม จะต้องมีการดำเนินงานในรูปแบบเครือข่าย คิดเป็นร้อยละ 90.91

8. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ตลาดสินค้าในพื้นที่หรือชุมชนสามารถใช้ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม PGS ที่รับประกันคุณภาพผลผลิตอินทรีย์โดยชุมชนได้ คิดเป็นร้อยละ 90.91

9. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น การตลาดอินทรีย์ในยุคปัจจุบันสามารถให้ผู้ผลิตเข้าถึงการตรวจสอบแปลงและกระบวนการผลิตที่เป็นระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม PGS ได้ คิดเป็นร้อยละ 90.91

10. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ระบบการรับรองเกษตรอินทรีย์สำหรับใช้ร่วมกันในกลุ่ม เกษตรกรที่ขอขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกเครือข่ายของมูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย โดยจะใช้ตราสัญลักษณ์ร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 90.91

11. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (PGS) เป็นระบบการรับประกันคุณภาพผลผลิตอินทรีย์โดยชุมชน คิดเป็นร้อยละ 90.91

12. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ระบบตรวจประเมินและรับรองความเป็นอินทรีย์โดยผู้มีส่วนร่วม มีกระบวนการผลิต เป็นไปตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 86.36

13. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ผลการตรวจสอบแปลงและกระบวนการรับรองภายใน มี 3 ระดับ คือ ไม่รับรอง รับรองแบบไม่มีเงื่อนไข และรับรองแบบมีเงื่อนไข คิดเป็นร้อยละ 81.82

14. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น PGS เป็นเครื่องมือการตรวจรับรองที่ IFOAM จัดทำขึ้น เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อย คิดเป็นร้อยละ 63.64

15. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น คุณสมบัติของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (PGS) มี 5 ข้อ โดยข้อแรกคือมีการรวมกลุ่มผู้ผลิตที่มีลักษณะการผลิตเกษตรอินทรีย์ที่คล้ายกันหรืออยู่หมู่บ้านเดียวกัน 10 รายขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 54.55

16. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ไม่มีตรารับรอง (Seals or Labels) ที่เป็นหลักฐานแสดงสถานะความเป็นเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มได้ คิดเป็นร้อยละ 50.00

ผลการวิจัยกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ให้ยกระดับศักยภาพสู่ระบบอาหารปลอดภัยในด้าน “การปฏิบัติตามการจัดทำระบบควบคุมภายใน (Internal Control System : ICS)” เกษตรกรมีการยกระดับการจัดทำระบบควบคุมภายใน (Internal Control System : ICS)ที่ดี มีแนวทางดังนี้

1) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ตามมาตรฐานของระบบควบคุมภายใน สมาชิกของกลุ่ม จะต้องได้รับการอบรมในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับระบบควบคุมภายในของการรับรองมาตรฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ 100.00

2) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ระบบควบคุมภายใน(ICS)มีเงื่อนไขที่สำคัญข้อหนึ่งคือการจัดทำเอกสารและการควบคุมการบันทึก คิดเป็นร้อยละ 100.00

3) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ระบบควบคุมภายใน การจัดทำระบบควบคุมภายใน (Internal Control System : ICS) เป็นระบบประกันคุณภาพที่ใช้บริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานสากล สอดคล้องตามหลักเกณฑ์เงื่อนไขของหน่วยรับรอง คิดเป็นร้อยละ 100.00

4) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ICS เป็นระบบประกันคุณภาพที่ใช้บริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานสากล คิดเป็นร้อยละ 100.00

5) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ผลการตรวจสอบแปลงและกระบวนการรับรองภายใน มี 3 ระดับ คือ ไม่รับรอง รับรองแบบไม่มีเงื่อนไข และรับรองแบบมีเงื่อนไข คิดเป็นร้อยละ 100.00

6) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ICS ช่วยให้งานหน่วยงานที่ได้รับการรับรองสามารถให้การรับรองแก่เกษตรกรที่หลายราย คิดเป็นร้อยละ 96.00

7) เกษตรกรส่วนใหญ่มีความสามารถปรับปรุงระบบการผลิตสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล คิดเป็นร้อยละ 92.00 เพิ่มขึ้นจากเดิม เกษตรกรสามารถนำระบบการจัดการภายในไปใช้จัดการระบบฟาร์มของกลุ่ม เพื่อพัฒนานาศักยภาพของกลุ่มได้

8) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ICS จำเป็นจะต้องมีการประเมินศักยภาพด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 92.00

9) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น การประเมินประสิทธิภาพของระบบควบคุมภายใน (ICS) ต้องดำเนินการอย่างครบถ้วน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 92.00

10) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ตามมาตรฐานของระบบควบคุมภายใน สมาชิกของกลุ่มไม่จำเป็นต้องอ่านออกเขียนได้ แต่ต้องผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้ได้มาตรฐานตามหลักสากล คิดเป็นร้อยละ 80.00

11) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ผลการพิจารณาการรับรองของคณะกรรมการรับรองระบบควบคุมภายใน มี 2 ลักษณะคือ รับรอง และ ไม่รับรอง คิดเป็นร้อยละ 60.00

12) เกษตรกรส่วนใหญ่สามารถปรับปรุงระบบการผลิตสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากลได้ ผ่านการอบรมเกษตรอินทรีย์และนำไปปฏิบัติ สามารถลดการใช้สารเคมี เน้นมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และมีความปลอดภัยต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค

ผลการวิจัยกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ให้ยกระดับศักยภาพสู่ระบบอาหารปลอดภัยในด้าน “การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี(GAP)” เกษตรกรมีการยกระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีแนวทางดังนี้

1) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น การได้รับพิษจากวัตถุอันตรายทางการเกษตร รับได้จากทางการหายใจ ทางปาก ทางผิวหนัง คิดเป็นร้อยละ 100.00

2) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น อาหารปลอดภัยจากสารพิษ หมายถึง อาหารที่ไม่มีสารพิษ หรือมีในระดับที่ปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ 100.00

3) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น Global GAP คือมาตรฐานภาคเอกชนสำหรับการผลิตสินค้า เกษตรของกลุ่มผู้ค้าปลีกทั่วโลก คิดเป็นร้อยละ 95.24

4) หลังการพัฒนา เกษตรกรสามารถปรับปรุงระบบการผลิตสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล เกษตรกรมีความมั่นใจที่จะพัฒนาระบบการผลิตสินค้าเกษตรให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้น คิดเป็นร้อยละ 90.48

5) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น วัตถุอันตรายทางการเกษตร ได้แก่ สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืช รวมถึงสารควบคุมการเจริญเติบโตของพืช คิดเป็นร้อยละ 90.48

6) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น Global GAP ออกมาตรฐานครอบคลุมการผลิตสินค้าเกษตร โดยเกษตรกรต้องมีการพัฒนา 2 ด้านคือ การพัฒนาฟาร์ม และการพัฒนาบุคลากร คิดเป็นร้อยละ 80.95

7) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น THAI GAP เป็นมาตรฐานทางการเกษตรที่มุ่งเน้นเรื่องข้าวอย่างเดียว ซึ่งดูแลโดยกรมการข้าว คิดเป็นร้อยละ 66.67

8) เกษตรกรเข้าใจในประเด็น วัตถุชีวภาพ: จุลินทรีย์บางชนิด เช่น แบคทีเรีย ไวรัส ปาราสิต เชื้อรา มีประโยชน์ต่อพืช คิดเป็นร้อยละ 52.38

6.2 ข้อเสนอแนะ

6.2.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย ควรต่อยอดผลการวิจัยในด้านการพัฒนาศักยภาพด้าน “การตลาดนำการผลิต : มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล” ในประเด็น

1. ระบบการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (Participatory guarantee system: PGS) ถือเป็นระบบการรับรองในระดับสากล

2. กลุ่มเกษตรกรที่เข้าสู่อุปกรณ์การรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (participatory guarantee system: PGS) จัดให้มีการอบรมเรื่องระบบควบคุมภายในมาตรฐานอินทรีย์ แก่เจ้าหน้าที่กลุ่มเฉพาะบุคคลที่มีตำแหน่งในการตรวจประเมิน ได้แก่ ผู้ตรวจประเมินภายใน และคณะกรรมการรับรองเท่านั้น

6.2.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย ควรต่อยอดผลการวิจัยในด้านการพัฒนาศักยภาพด้าน “ระบบการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System: PGS)” ในประเด็น

1. การรับรองเกษตรอินทรีย์โดยบุคคลที่ 3 เป็นระบบเดียวที่มีการรับรองมาตรฐานเกษตร

2. การตรวจสอบแปลงและกระบวนการรับรองภายในจะทำอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

3. คุณสมบัติของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม คือมีการรวมกลุ่มผู้ผลิตที่มีลักษณะการผลิตเกษตรอินทรีย์ที่คล้ายกันหรืออยู่หมู่บ้านเดียวกัน ตั้งแต่ 2 รายขึ้นไป

4. หลักการและองค์ประกอบของระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม มี 6 ข้อ คือ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การมีส่วนร่วม ความโปร่งใส ความไว้วางใจ ความสัมพันธ์แบบแนวราบ กระบวนการเรียนรู้

6.2.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย ควรต่อยอดผลการวิจัยในด้านการพัฒนาศักยภาพด้าน “การจัดทำระบบควบคุมภายใน (Internal Control System : ICS)” ในประเด็น

1. ระบบควบคุมภายในเป็นระบบที่ใช้สำหรับการตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรรายย่อยในการตรวจรับรองโดยหน่วยงานอิสระ

2. เกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติของกลุ่มเกษตรกร กรณีการผลิตพืชอินทรีย์ ต้องมีสมาชิกอย่างน้อย 5 ราย

3. การประเมินประสิทธิภาพของระบบควบคุมภายในต้องดำเนินการอย่างครบถ้วนอย่างน้อยปีละ 2-3 ครั้ง

4. การตรวจสอบแปลงและกระบวนการรับรองภายในจะทำอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

5. แบบฟอร์มหรือแบบบันทึกต่างๆต้องจัดเก็บไว้อย่างน้อย 1 ปี

6. ขั้นตอนกระบวนการพัฒนาระบบควบคุมภายใน (ICS) การจัดทำระบบเอกสารระบบควบคุมภายในของกลุ่ม ผู้ การประเมินศักยภาพและความพร้อมเบื้องต้นของกลุ่มเกษตรกร ผู้ การทดลองใช้เอกสารคู่มือระบบควบคุมภายในของกลุ่ม ผู้ การประเมินระบบควบคุมภายใน ผู้ การตรวจประเมินเบื้องต้น

7. เกษตรกรเข้าใจในประเด็น ข้อดีของการจัดทำระบบควบคุมภายใน ช่วยให้เกษตรกรสามารถขายผลผลิตให้ได้ผลกำไรที่สูงกว่าท้องตลาดโดยทั่วไป

6.2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย ควรต่อยอดผลการวิจัยในด้านการพัฒนาศักยภาพด้าน “การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice: GAP) ในประเด็น

1. วัสดุทางกายภาพ เช่น กรวด ดิน หิน โลหะ ไม้ พลาสติก ซึ่งไม่ก่อให้เกิดอันตรายในพืช

2. การได้รับพิษจากวัตถุอันตรายทางการเกษตร จะได้รับพิษทางการหายใจเท่านั้น

3. เกษตรกรเข้าใจในการที่เกษตรกรไทยนำสินค้าทางการเกษตร ไปจำหน่ายในร้านค้าปลีกในยุโรป จะต้องได้มาตรฐาน Global GAP เสียก่อน

4. มาตรฐาน GAP คือ มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

5. Global GAP ออกมาตรฐานครอบคลุมการผลิตสินค้าเกษตร 3 ประเภท ได้แก่ พืชผล ปศุสัตว์ และสัตว์น้ำ

และโดยเฉพาะ 4) เกษตรกรยังไม่เข้าใจใน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หมายถึง การปฏิบัติเพื่อป้องกัน หรือลดความเสี่ยงของอันตรายที่เกิดขึ้นระหว่างการทำเกษตร เพื่อให้ได้ผลิตผลที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และเหมาะสมต่อการบริโภค และมาตรฐาน ASEAN GAP มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการเชื่อมประสานมาตรฐานภายในกลุ่มอาเซียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ GAP

6.2.5 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในระยะเวลาถัดไป ควรขยายงานในภาพของความเป็นล้านนา เนื่องจากบริบทชุมชนและบริบทของกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่มีความคล้ายคลึงกับจังหวัดอื่น ๆ อีก 7 จังหวัด ได้แก่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน ซึ่งมีความเป็นล้านนาอย่างสูง และมีสินค้าเกษตรที่หลากหลายจะทำให้เกิดการขับเคลื่อนการวิจัยเพื่อพัฒนาและการวิจัยเพื่อต่อยอดภาคการเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาพรวมของความเป็นเกษตรล้านนาได้เป็นอย่างดี